

UITVOERINGSPROGRAMMA LANDSCHAPSONTWIKKELINGSPLAN ERMELO-PUTTEN

Definitieve versie 12 april 2011

						L	NE	W	LA	RBT	CA	SP
PROJECT	ONDERWERP / OPGAVE	PROJECTBESCHRIJVING / DOEL	VOORBEELDEN ACTIVITEITEN / RESULTATEN	INITIATOR	BETROKKEN	RAAKVLAK SECTOREN						
1. Landschappelijke versterking verblijfsrecreatie												
	1.1 Beeldkwaliteit en ontsluiting	Verbeteren beeldkwaliteit van de recreatierreinen met aandacht voor verrommeling, onderhoudsstaat, landschappelijke kwaliteit en infrastructuur.	1) Locatiegericht maatregelenplan opstellen. 2) Onthekken of toepassen gebiedseigen rasters. 3) Landschappelijke inpassing door aanbrengen van streekeigen, historisch verantwoorde beplanting. 4) Ontsluiting voor wandelaars en fietsers. 5) Herprofilering wegen. 6) Voorlichting aan eigenaren.	Gemeenten.	SVG, Leisure Result, GG, KNNV.	√	√			√	√	√
2. Behoud en versterking agrarische enclaves												
	2.1 Openheid en verrommeling	Behouden van de openheid van de agrarische enclaves.	1) Behoud agrarisch grondgebruik. 2) Tegengaan landschapsverdichtende ontwikkelingen zoals grootschalige stallenbouw, boomkwekerijen, clusters van verblijfsrecreatie etc. 3) Beleid borgen in bestemmingsplan, structuurvisie en (regionale) integrale beeldkwaliteitsplannen. 4) Tegengaan verbodding (reclame) langs A28.	Gemeenten.	ANV, GG, BVV.	√			√	√		
	2.2 Zandwegen	Behoud van onverharde wegen, mede door toevoegen nieuwe functies.	1) Categoriseren van zandwegen in beheerclassen. 2) Opstellen beheerplan. 3) Herinrichten en herprofilen van wegen. 4) Landschappelijk versterken wegen door aanbrengen beplantingen. 5) Toegankelijk maken voor extensieve recreatie.	Gemeenten.	Particulieren, agrariërs, KNNV, OVE, PHG, SLG.	√	√		√	√	√	√
	2.3 Bosranden	Versterking ruimtelijke beleving bosranden en bevordering van soorten.	1) Ontwikkelen mantel-zoomvegetaties. 2) Tegengaan woningbouw en recreatie in de bosranden.	Gemeenten.	IVN, KNNV, TBO.	√	√		√			
	2.4 Inpassing	Verbeteren beeldkwaliteit van de erven en kernen.	1) Anti-verrommelingsmaatregelen waaronder ontdekking. 2) Landschappelijke inpassing door aanbrengen van streekeigen (erf) beplanting. 3) Voorlichting aan eigenaren.	Gemeenten.	ANV, GG, KNNV, LTO, SLG, BVV.	√			√			√
3. Dorpsranden Putten en Ermelo												
	3.1 Openheid en rust	Behoud karakteristieke open gebieden.	1) Tegengaan verdichting open gebieden door verwijderen of vervangen van ongewenste opgaande dan wel gebiedsvreemde beplantingen. 2) Accentueren randen van de voormalige negen. 3) ontdekking. 4) Stimuleren toepassing lage gewassen. 5) Juridische borging doelen in beleid. 6) Voorlichting.	Gemeenten.	Particulieren, agrariërs, KNNV, SVG, SLG, KvK.	√			√		√	√
	3.2 Inpassing	Landschappelijk inpassen van de dorpsrand en eventuele nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.	1) Aanbrengen van landschappelijke beplantingen aansluitend op originele landschapstypen. 2) Vanuit landschap adviseren gewenste locatie en wijze van inpassing mogelijke rondweg. 3) Verwijderen van ongewenste inrichting.	Gemeenten.	Particulieren, agrariërs, KNNV, SVG, SLG, KvK.	√						√
	3.3 Ommetjes	Buitengebied voor bewoners ontsluiten vanuit het dorp. Bieden van uitloopmogelijkheden voor burgers.	1) Padenplan opzetten welke gebieden gesloten en ontsloten moeten worden. 2) Aanleg van wandelpaden. 3) Openstellen van paden.	Gemeenten.	Particulieren, agrariërs, SLG.				√	√		√
4. Versterking beeldkwaliteit erven												
	4.1 Beeldkwaliteit en beplanting	Verbeteren van de beeldkwaliteit van bestaande en nieuwe erven van boeren en buitenlui.	1) Eigenaren voorlichten m.b.v. beeldenboek en beheerinformatie / -plan. 2) Erfbeplantingsproject (incl. hoogstamfruit). 3) Stimuleren toepassing streekeigen beplanting. 4) Verwijderen van uitheemse beplanting. 5) Tegengaan van verrommeling. 6) Inpassing paardenbakken en hekwerken. 7) Doelen borgen in beeldkwaliteitsplan.	Gemeenten, GG, SLG.	KNNV, LTO, SVG.	√	√		√		√	

5. Ontwikkeling beken op de flank									
5.1 Beekdallandschap, biodiversiteit en hydrologie	Zichtbaar maken en ecologisch herstel van beken als ruimtelijke structuurdragers van het landschap.	1) Realiseren van duurzame en inheemse beplanting langs beken (maatwerk, wenselijkheid beplanting afhankelijk van ligging beken in landschapstype). 2) Stimuleren van soorten zoals kamsalamander en andere kleine zoogdieren, amfibieën en reptielen met poelen als stapsteen. 3) Ecologisch herstel beken w.o. Veldbeek, Hierdensebeek. 4) Hydrologisch herstel TOP-lijst gebieden Appelse- en Kruishaarse heide, Dal Veldbeek en Halvinkhuizerveld (incl. GGOR-maatregelen). 5) Graslandbeheer op gronden langs beken met natuurlijker beheer.	WV, WVE.	Gemeenten, eigenaren, IVN, KNNV, SVGV, WV, WVE.	√	√	√	√	
5.2 Waterberging	Vasthouden gebiedseigen water, tegengaan verdroging, voorkomen van wateroverlast.	Binnen cultuurhistorische kaders: 1) Aanleg van natuurvriendelijke oevers en plas-draszones o.m. bij Veldbeek, Hierdensebeek en Schuitenbeek. 2) Vergroten van bergingscapaciteit van beekdalen.	WV, WVE.	Particulieren, gemeenten, WV, WVE.		√	√		
5.3 Toegankelijkheid en beleefbaarheid	Beekdalen ontsluiten voor recreatief medegebruik.	1) Ontwikkelen van recreatieve (wandel)routes zoals klompenpaden, ommetjes, e.d. langs beken. 2) Bieden van informatievoorziening, maken routeboekje.	Gemeenten.	GG, SLG, SVGV, Particulieren, WV en WVE.				√	
5.4 Sprengkoppen	Zichtbaar maken van sprengkoppen.	1) Herstellen van sprengkoppen door b.v.. verwijderen of aanpassen beplanting en herprofilering. 2) Toegankelijk maken voor bezoekers. 3) Bieden van informatievoorziening.	WV.	GG, KNNV.	√	√	√		√
6. Landschapslijst Ermelo-Putten									
6.1 Landschappelijke versterking	Realiseren en handhaven groene buffer tussen Ermelo en Putten. Herstel van karakteristieke landschapstypen. Verbeteren ecologische samenhang in het gebied.	1) Aanleg landschapselementen. 2) Versterken kleine landschapselementen op landgoederen. 3) Zichtbaar maken beekstructuren in het open landschap. 4) Behoud en herstel en zichtbaar maken van sprengbeken als landschappelijke drager. 5) Behouden agrarische functies als drager landschap. 6) Versterken zichtbaarheid dekzandkoppen in het landschap. 7) Inpassen bedrijvigheid en dorpsranden.	ANV, gemeenten, SLG, WV, WVE.	SLG, GPG, GG, IVN, KNNV, LTO, WV, WVE.	√		√	√	√
6.2 Ecologische waarden	Bevorderen ecologische waarden in de landschapslijst.	1) Herstel biotopen. 2) Aanleg van poelen en natuurvriendelijke oevers. 3) Aanleg Groene Kruispunt in het randmeer. 4) Openheid van weidevogelgebieden behouden. 5) Peilverhoging weidevogelgebieden en aanpassing beheer. 6) Aanleg faunavoorzieningen.	Gemeenten, WV, WVE.	ANV, IVN, KNNV, LTO, RWS, SVGV, WV, WVE.	√	√	√		
6.3 Ontsluiting en beleving	Versterken belevingswaarde van de opeenvolging van verschillende landschapstypen tussen bos en randmeerkust.	1) Aanleg struinroute en wandelpaden. 2) Ontwikkelen rust- en informatiepunt. 3) Realiseren van veilige oversteekplaats bij N303. 4) Aanleg nieuwe wandelroute oost-west over bestaande paden.	Provincie.	SLG, SVGV.	√			√	
6.4 Cultuurhistorie	Behoud en zichtbaar maken van cultuurhistorische waarden.	1) Cultuurhistorisch beheer bij grafheuvels en historische bewoningsplaatsen. 2) Instellen archeologiewacht. 3) Zichtbaar maken historische Zuiderzeestraatweg. 4) Kastelen en buitenplaatsen gebruiken als trekpleister. 5) Herstel van laanstructuren. 6) Herkenbaar maken van post- en koningswegen.	Gemeenten, OVE, PHG.	GG, PAK, BVV, SLG, Recron.				√	√
7. Omvorming en beheer bos en heideterreinen									
7.1 Karakteristieken en ecologie	Behoud specifieke karakteristieken van de malebossen, multifunctionele bossen en stuifzandbossen. Vergroten ecologische waarden.	1) Malebossen: 1a) behoud cultuurhistorische kwaliteiten en houtproductie, 1b) gefaseerd bosbeheer deels cultuurhistorisch, 1c) ontwikkelen natuurfunctie. 2) Multifunctioneel: 2a) creëren open plekken, 2b) ontwikkelen structuurrijke randen. 3) Stuifzandbos: 3a) behoud. 4) Algemeen: 4a) exotenbeheer, 4b) soortenbevordering voor o.m. vliegend hert (eikenstrubben), boommarter, das, vlinders d.m.v. bosrandbeheer. 5) Heide: 5a) tegengaan vergrassing en verbossing.	TBO.	Gemeenten, IVN, KNNV, BVV.		√			√
7.2 Boselementen	Behoud landschappelijk waardevolle bouselementen zoals waardevolle boskernen en lanen.	1) Behoud van aanwezige cultuurhistorische waarden en karakteristieken. 2) Accentueren door vrijstellen markante bomen en geven van voorlichting. 3) Restauratie, terugbrengen van elementen in oorspronkelijke staat. 4) Reconstructie door herstel van elementen waar weinig of niets meer van over is (o.m. Harderwijker-, Putter- en Drieerweg).	Eigenaar, Gemeenten, PAK.	Eigenaren, TBO, PAK.	√			√	√
7.3 Toegankelijkheid en beleving	Vergroten / uitbreiden recreatief netwerk aan de randen van natuurgebieden. Gebieden extensief toegankelijk houden. Verbeteren veiligheid voor recreanten op (verharde) boswegen en verbeteren oversteekbaarheid provinciale wegen.	1) Creëren meer ruimtelijke afwisseling tussen bossen, (grote) open ruimten, rust en donkerte. 2) Realiseren opstap- en rustpunten bij start van wandelroutes. 3) Informatievoorziening. 4) Verbeteren parkeergelegenheid en horecavoorziening. 5) Realiseren groene verbindingen en toegankelijkheid bij de kernen. 6) Aanleg oversteekplaatsen voor voetgangers en fietsers bij o.m. N302. 7) Aanbrengen verkeersremmende maatregelen op verharde boswegen.	Eigenaar, Provincie, gemeenten.	Recron, TEB.	√			√	

8. Natuurgebieden en verbindingen									
8.1 Ontsnippering	Opheffen barrières t.b.v. behoud soortpopulaties en voorkomen van verkeersslachtoffers onder diersoorten.	1) Ontwikkelen robuuste verbinding Utrechtse Heuvelrug-Veluwe (invulling project Groene Valleilint d.m.v. agrarisch natuurbeheer en aanleg landschapselementen). 2) Toepassing van hagen i.p.v. hekken en afrasteringen (vervanging en nieuwe aanleg). 3) Ontwikkelen robuuste verbinding Veldbeekroute. 4) Verbinden heidestapstenen of -corridors. 5) Aanleg faunavoorzieningen zoals rasters, tunnels, duikers en schermen. 6) Tegengaan sluipverkeer landgoederenzone.	TBO, Provincie.	ANV, BVV, Gemeenten, KNNV, LTO, SVGV, SLG.	√	√	√	√	
8.2 Vergroten natuurbeleving en toegankelijkheid	Vergroten extensief recreatienetwerk. Vergroten bewustwording en beleving natuurwaarden.	1) Natuurdoeltype van Leemputten realiseren en toegankelijk houden op Speulderveld (als alternatief voor niet vrij toegankelijke Leemputten).	NMPE.	Gemeente, IVN, TEB, TPP, WV.					√
8.3 Nieuwe natuur	Realisatie EHS.	1) Kavelruil. 2) Boscompensatie. 3) Omvorming en vernatten agrarische percelen. 4) Herinrichting beken. 5) Aanleg groen kruispunt.	Gemeenten, WV, WVE.	TBO, LG, LTO, WV en WVE.	√	√	√		
8.4 Soortenbevordering	Instandhouding en vergroting van bedreigde populaties d.m.v. biotoopverbetering.	1) Kwelzone kustlandschap vernatten (slagen Riebroek) meer plasdras situaties. 2) Herstel en aanleg biotopen voor karakteristieke soorten zoals kamsalamander, ringslang, boomarter, heikikker, bittervoorn, kleine zwaan, beenbreek en klokjesgentiaan, etc. 3) Biodiversiteitsprojecten (nestkasten, wegkruipvoorzieningen, etc). 4) Ecologisch bermbeheer. 5) Versterken openheid Putterpolder. 6) Juridische en planologische bescherming weidevogelgebieden. 7) Stimuleren vrijwilligersgroepen. 8) Opstellen weidevogelbeheerplan (incl. nestbescherming). 9) Akkerrandenbeheer.	ANV, IVN, KNNV, NMPE, SNMP.	GPG, eigenaren, IVN, LTO, SVGV, SLG, WV en WVE.	√	√	√		

9) Overige inhoudelijke koepelprojecten (achtervang indien bovengenoemde projecten niet dekken)

9.1 Recreatieve routestructuren	Ontsluiten plangebied voor (extensieve) recreatie.	1) Aanleg recreatieve routestructuren door aanleg van ommetjes, kerkepaden, klompenpaden, TRAP-routes, ATB- en fietspaden incl. start en rustpunten, routeboekjes etc. 2) Verbeteren samenhang routestructuren. 3) Aanleg wandelknooppuntensysteem. 4) Stimuleren eenheid in bebording en kaartmateriaal. 5) Meer beleefbaar maken landschap, historie etc. middels interactieve media (iPod, MP3 routes) Oral History.	SNMP (Putterpolder). Eigenaren.	ANV, NME, SLG, SVGV, TEB, TPP.					√
9.2 Biodiversiteit	Verbeteren leefomgeving (bedreigde) flora en fauna.	1) Bevorderen van soorten vanuit leefgebiedbenadering: bosranden (vliegend hert, vlinders), poelen en beken (kamsalamander, ringslang, Bittervoorn), heide, schraal grasland, zandgebieden (hagedissen/slangen), polder/hooilanden (kleine zwaan/weidevogels). 2) Autoluw maken Putterpolder.	Gemeenten.	SNMP, IVN, KNNV, SVGV, WV en WVE.	√	√	√	√	
9.3 Natuur en water	Natuurontwikkeling en verbeteren waterkwaliteit.	1) Brongerichte aanpak van beken waaronder de Hierdensebeek. Aanleg helofytenfilters en zuiveringsmoerassen, o.m. in de Hierdensebeek. 2) Herstelplannen uitvoeren t.b.v. verdroogde natte natuur w.o. TOP-lijstgebied Dal Staverdensebeek en GGOR-maatregelen. 3) Uitvoering maatregelenplannen Natura 2000-gebieden Veluwe, Putterpolder, Kustzone en het Wolderwijd-Nuldermaw, 4) Randenbeheer, verwerking maaisel, aanleg en beheer natuurvriendelijke oevers.	WV.	Eigenaren, IIVR, RWS.		√	√		
9.4 Landschap	Behoud en versterking landschapstypen op basis van hun karakteristieke elementen zoals knotbomen, hagen, singels, solitaire bomen, etc.	1) Stimuleren aanleg, herstel en beheer landschapselementen. 2) Herstel steilranden.	SLG, Gemeenten, ANV.	KNNV.	√	√			√
9.5 Wegbeplanting en bermen	Versterking landschappelijke structuur in de agrarische gebieden.	1) Aanleg en beheer wegbeplanting (gesloten of half open landschap). 2) Bermbeheer(plan) voor de open landschappen gekoppeld aan beeldkwaliteit incl. verkennen mogelijkheden inhuren agrariërs of schaapskuddes (aanhaken op projecten Arkemheen-Eemland). 3) streven naar eenduidige karakteristieke wegverharding en beperken verlichting buitengebied.	Prov., Gemeenten.	Agrariërs.	√		√		
9.6 Levend verleden	Behouden en beleven van cultuurhistorische en aardkundige objecten.	1) Herstel, visualisatie en toegankelijk maken van watererfgoed, grafheuvels, kerkepaden, historische jachtwegen, post- en handelswegen, lanen, historische begraafplaatsen, hessenwegen, voormalige kustwerken, Putter Stoomgemaal, etc.	GG, Gemeenten, OVE, PHG, Revron, SLG.	SVG, BVV.	√				√
9.7 Duurzaamheid, innovatie en energie	Stimuleren van duurzame energieprojecten in het landschap.	1) Ontwikkelen biomassaerf. 2) Stimuleren "Warmte uit eigen streek" (zonnepanelen, biogasinstallaties, energie uit gebiedsgroen, energie uit water). 3) Bevorderen duurzame landschapsprojecten. 4) Opstellen lichthinderkaart. 5) Opstellen windkansenkaart.	Gemeenten.	ANV, LTO.	√		√		

10. Communicatie en promotie Landschap / Educatie										
	10.1 Interne communicatie	Inbedding landschapsdoelen en uitvoering in de eigen gemeentelijke organisatie.	1) Doorlopend informeren en betrekken gemeentelijke afdelingen en Welstandscommissie over LOP en onderliggende doelen. 2) Vroegtijdig aanhaken bij projecten om doelen LOP te borgen. 3) Informeren interne organisatie en bestuurders over doelen LOP.	Gemeenten.						
	10.2 Externe communicatie en promotie	Inbedding landschapsdoelen en uitvoering LOP-doelen bij gebiedspartijen en burgers. Informeren en motiveren burgers en organisaties.	1) Vertegenwoordigen van de gemeenten bij projecten en processen van derden. 2) Organiseren van voorlichting m.b.v. beeldenboek. 3) Organiseren van landschapsgerelateerde activiteiten zoals landschapsdag, boomfeestdag, wedstrijden, prijsvragen, etc.). 4) Ontwikkelen en bijhouden van communicatiemiddelen waaronder website en folders. 5) Rond en na vaststelling LOP organisaties en inwoners informeren over de status, werkwijze en doelen LOP. 6) Bevordering samenwerking tussen partijen. 7) Meer beleefbaar maken landschap, historie etc. middels interactieve media (iPod, MP3 routes) en Oral History.	SNMP, NMP, Gemeenten.	NMPE, PAK, TBO, SLG, SVGV, WV en WVE.					
11. Financieringsmogelijkheden landschap										
	11.1 Financiële dragers	Verwerving en beheer van middelen t.b.v. duurzame landschapsuitvoering.	1) Onderzoek mogelijkheden voor en zo mogelijk organiseren van systematiek groenblauwe Diensten. 2) Afstemming met Veluwe gemeenten m.b.t. Streekrekening. 3) Onderzoek naar en zo mogelijk instellen landschapsfonds. 4) Verevening in Structuurvisie opnemen als middel voor landschapsfinanciering. 5) Onderzoeken van de mogelijkheden vanuit de GREX-wet. 6) Verkenning overige duurzame vormen van financiering landschapsuitvoering.	Gemeenten, SLG.	Prov., regio, BVV, SVGV, WV.					
12. Projectorganisatie										
	12.1 Landschapscoördinator	Aansturing landschapsprojecten en afstemming LOP-doelen met derden. Vormen van een Loket voor vragen en initiatieven.	1) Beschikbaar stellen Landschapscoördinator met middelen. 2) Vormen van coalities, opzetten en aansturen van vrijwilligersgroepen en werkgroepen.	Gemeenten, SLG.	SLG, WV, WVE.					
13. Onderzoek, visies en beleidsvorming										
	13.1 Borging doelen	LOP-doelen verankeren in (nieuw) gemeentebestuur.	1) Implementatie LOP in gemeentelijke organisaties. 2) LOP doorvertalen in Structuurvisie Ermelo. 3) Vertalen LOP in beleidsdocumenten en deelvisies. 4) Onderzoek naar de gevolgen van functieverandering i.r.t. grondgebruik en gebiedsidentiteit, gevolgen van saldering en verevening. 5) Uitwerking VAB-beleid.	Gemeenten.						
	13.2 Evaluatie LOP		1) Evaluatie LOP-uitvoering in 2016.	Gemeenten.						

VERKLARING AFKORTINGEN

Organisaties

ANV	Agrarische Natuurverenigingen
BVV	Buro Veluwe Vallei
GG	Gelders Genootschap
GPG	Gelders Particulier Grondbezit
IIVR	Integrale Inrichting Veluwe Randmeren
IVN	Instituut voor Natuureducatie
KNNV	Kon. Nederlandse Natuurhistorische Vereniging
LTO	Land en Tuinbouworganisatie Noord
NMPE	Stichting Natuur- en Milieuplatform Ermelo
OVE	Oudheidkundige Vereniging Ermelo
PAK	Het Pakhuis Ermelo
PHG	Puttens Historisch Genootschap
Prov.	Provincie
Recron	Vereniging van Recreatieondernemers Nederland
RWS	Rijkswaterstaat
SLG	Stichting Landschapsbeheer Gelderland
SNMP	St. Natuur- en Milieubescherming Putten
SVG	St. Vernieuwing Gelderse Vallei
TBO	Terreinbeherende Organisaties
TEB	Toeristisch Evenementenbureau Ermelo
TPP	Toeristisch Platform Putten
VvKK	Vereniging van Kleine Kernen
WV	Waterschap Veluwe
WVE	Waterschap Vallei en Eem

Sectoren

L	Landschap
NE	Natuur, ecologie
W	Water
LA	Landbouw
RTB	Recreatie, toerisme, beleving
CA	Cultuurhistorie, aardkunde
SP	Stad versus platteland